



Budapestre vonatkozó ujságcikk

Oszályozás

261.7

Szerző:

Cím: *A főváros kegyúri jogai*

Hely

Idő

"1920"

Forrás:

Független Budapest

Személy

Helyszám

Ry.
(Hely)1920 IX 17
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

348-352.3

"1920"

A főváros kegyúri jogai.

Uj plébániák alapítása és a plébánosok választása nem polgári, nem politikai, hanem tisztán egyházi jog. — Katolikus lelkészeket csak katolikusok válasszanak. — Hogyan alakultak meg az egyházközségi világi szervezetek? — A katolikus autonómia. — Szabályzat készül a kegyúr és az autonómia jogköréről. — Baránszky Gyula dr. nyilatkozata a kegyúri kérdésekről.

(Saját tudósítónktól.) A szeptember 15-iki rendkívüli közgyűlés egyhangúlag elfogadta Baránszky Gyula dr. bizottsági tagnak azt az indítványát, hogy a kegyúri joggal összefüggő kérdések rendezésére a tanács mielőbb tegyen javaslatot a közgyűlésnek. Addig is azonban, míg ez a bonyolult ügy végleg rendezve nincs, kimondotta a közgyűlés, hogy a fővárosi római katolikus plébánosokat a jövőben *kizárólag a közgyűlés római katolikus tagjai fogják választani*, akiknek hiteles névjegyzékét a polgármester sürgősen össze fogja állítani.

Az, hogy a főváros római katolikus hiveinek ez a régi óhaja most ilyen egyhangú határozattá emelkedett, nemcsak a keresztény községi párt többségének tudható be, hanem az indítványozó Baránszky Gyula dr. tárgyilagos és rokonszenves indokolásának eredménye is, melyhez a protestánsok részéről Kazay László dr., míg a zsidó bizottsági tagok nevében Gál Jenő dr. járult készséggel hozzá, kijelentvén a saját felekezetiük nevében, hogy az eddig gyakorolt jogról lemondanak és a római katolikus plébánosok választásába befolyani nem fognak.

Ezzel a közgyűlés, mely eddig épen a felekezeti türelmetlenség jegyében folytatta tárgyalásait, új ösvényre lépett. Hisszük, hogy a jövőben a kölcsönös megértés, méltányosság és igazság uralma fog felülkerekedni s a többség szellemét, melynek Baránszky dr. már akkor volt őszinte és bátor harcosa, amikor még nagyon kevesed-magával volt a közgyűlésen, ez az irány és a felfogás fogja áthatni és eredményes munkára serkenteni.

Mivel olvasóinkat bizonyára érdeklik a kegyúri joggal kapcsolatos kérdések, felkerestük az ügyvel foglalkozó Baránszky Gyula dr.-t, aki munkatársunknak a következő felvilágosítást adta:

— A kegyúri jog mindazoknak a jogosítványoknak az összessége, melyeket természetes vagy jogi személy plébánia-, egyház- és javadalomalapítás által magának megszerez. Hazánkban az apostoli király, mint a szent korona viselője és képviselője és a római katolikus egyház itteni megalapítója kizárólagos kegyúr, a kegyúri jog ős forrása. A király ezt a jogát úgy egyesekre, mint jogi személyekre átruházta s amikor a szabad királyi városokat különös privilégiumokkal látta el, kifejezetten a kegyúri jogot is adományozta. A királynak, mint egyetemes és legfőbb kegyúrnek nemcsak egyházak és egyházmegyék alapításához, főpapok, nagyobb javadalmak kinevezéséhez, egyházi javak adományozásához, felügyeletéhez, vitás kegyúri ügyek elintézéséhez és rendezéséhez, hanem az *országos katolikus autonómia, önkormányzatnak engedélyéhez is joga van* s ezt a jogát részben, vagy egészben másra is átruházhatja és más által is gyakoroltathatja.

— Buda és Pest szabad királyi városoknak adományozott kegyúri jog feljogosítja — de egyúttal kötelezi is — a város közönségét, hogy új plébániákat alapíthasson, új templomokat építhessen, plébánosokat választhasson és mindezeket eltart-

hassa. 1790-ig csak *egy törvényesen elismert vallás volt, a római katolikus* és így más felekezeti patronusokról nem is lehetett szó. Mikor az 1790. évi XXVI. t.-c. a teljes vallásszabadságot a protestánsoknak is megadta és ezek követelték, hogy a katolikus papok választásában is részt vehessenek, 1818. évi május hó 27-én kelt 18.850. számú kir. rendelettel kimondatott, hogy ez a jog a protestánsokat nem illeti meg, mivel *a kegyúri jog se nem polgári, se nem politikai, hanem egyházi jog, ins spiritali adverum, vagyis „lelkiekkel kapcsolatos jogosítvány“*, — miképen Timon Ákos dr. mondja — „melynek gyakorlásához benső lelki képesség, tehát a római katolikus egyházban való neveltetés kívántatik“. Ugyanezt az elvet kell alkalmazni az 1848:XX., az 1868:LIII. és az 1895:XLIII. törvénycikkkel egyenijogusított Mózes-vallásúakra és a jövőben elismerendő más vallásfelekezetekre nézve is.

— Vitás esetekben a vallás- és közoktatásügyi miniszter, mint a legfőbb kegyúrnek alkotmányos képviselője akkép döntött, hogy a kegyúri jogokat, tehát a plébánosválasztást *is csak római katolikus vallásúak* gyakorolhatják, 1872-ben Zalamegye közönségéhez küldött leirattal, 1876-ban Sopron városához, 1896-ban Békéscsabához küldött rendeletek szerint római katolikus lelkészválasztási és bemutatási jog a városi képviselőtestületek katolikus tagjait illeti.

— A fővárosnak ezt a kegyúri jogot és kötelezettséget a többi jogokkal együtt a királyi kisebb haszonvételek (regale), ingatlanok, *birtoklási joggal együtt* adományozta a legfőbb kegyúr és így most már nemcsak joga, hanem kötelessége is a fővárosnak, hogy *a római katolikus vallású hívek lelki és vallási szükségleteit kielégítse*. Erről a jogról se a hívek, se az egyházközségek le nem mondhatnak, de viszont a főváros közönsége sem mond-

hat le az ezzel járó kötelezettségekről sem.

— 1872-ig a kegyurasággal járó jogokat és kötelezettségeket a főváros tanácsa gyakorolta, az 1872:XXXVI. t.-c. életbelépte óta pedig a közgyűlés bizottsági tagjai *felekezeti különbség nélkül*. Mivel a kérdést senki szóvá nem tette, ez a szokás meghonosodott. Az októberi forradalom a római katolikus hívek szunnyadó lelkiismeretét is felébresztette és mind hangosabb lett a *katolikus autonómia után való sóvárgás*. A papság is veszélyeztetve látta helyzetét s miután a király is lemondott a főkegyuri jogba vetett hit is megdőlt, egyremásra *megalakultak az egyházközségi világi szervezetek*. Úgy, hogy amikor a proletárdiktatura hatalmába kerített minden jogot, a fővárosi római katolikus hívek kezdtek szervezkedni autonómiai szabályzatot kidolgozni és a primástó ezeknek jóváhagyását kieszközölni.

— Így keletkeztek a proletárdiktatura alatt nemcsak a régi plébániák területén autonóm egyházközségi szervezetek, hanem *egészen új egyházközségi alakulatok* is, mert egyes városrészek távol estek a plébánia-templomtól és a hívek külön egyházi szervezetet, külön templomot és külön papot kívántak lelki szükségleteik kielégítésére. A hívek ezen dicséretes törekvését a primás azzal támogatta, hogy *Budapest részére egy érseki helynököt rendelt*, aki úgy a régi plébániák, mint az új egyházközségek autonóm megszervezésében tanácsal és a szükséges egyházi hozzájárulással és engedélyekkel a hívek segítségére volt.

— Új plébániák megszervezését nemcsak az önkormányzati törekvések hozták felszínre, hanem maga az élet, a főváros lakosságának megszaporodása és az a körülmény, hogy némelyik plébánia területén *60.000, sőt 80.000 katolikus hívő lelki gondozása hárult egy plébános gondjaira*. Hiába vett

maga mellé 2—3, sőt 4 segédlelkészt is, sem a Ferencvárosi, sem a József-, Erzsébet- és Terézvárosi plébános nem tudta kielégíteni összes híveinek lelki gondozását és hogy a kerületek szélein lakó római katolikusok egyre-másra *megalakították a szükségkáporna-egyleteket* és külön lelképásztorra bízták a vallás által előírt Istentiszteleteket és szentségek kiszolgáltatását.

— Ez azonban két irányban is nehézségeket idézett elő. A híveket *templom nélkül megszervezni nem tudták*, viszont templomokat a most uralkodó építési nehézségek miatt építeni képesek nem voltak. A legtöbb ilyen új egyházközség megelégedett egy *ideiglenes imaházzal* és egy ideiglenes lelkészszel. Ezzel azonban *a régi plébániák egyházi hatáskörével jutottak összeütközésbe*. Úgy, hogy amikor a proletárdiktatura megbukott, az érseki helynök *Mészáros János dr.*, a primás megbízásából a fővárosi kegyúrhoz fordult a bajok orvoslásáért.

— Így jött össze 1919. december 22-én egy vegyes bizottság, melyben a primás, a főváros és a kormány is képviselve volt és melyen három alapvető kérdés nyert részletes megvitatást: 1. a fővárosnak, mint kegyúrnak milyen kötelezettsége van az új plébániákkal szemben? 2. miként kell a prezentáció jogát, a plébánosválasztást gyakorolni és 3. hogy lehetne a kegyúrnak az autonóm egyházközségekkel együttműködni.

— A nagyterjedelmű anyagot a főváros közjogi ügyosztálya összegyűjtötte és a fővárosi tiszti főügyész, *Szabó Imre dr.* javaslatára az illetékes tényezők között a következő kompromisszum jött létre:

1. a tervbe vett 8 új plébánia létesítése iránt az egyházi hatóság *forduljon az újonnan megalakuló közgyűléshez*;
2. a kegyur és az autonómia jogkörét megfelelő *szabályzattal körvonalazzák*;
3. a plébános-választás tárgyában pedig szintén *a közgyűlés határozzon* s erre nézve a tanács fog megfelelő javaslatot tenni.

— Miután pedig az új közgyűlés csak augusztus elején ült össze és elsősorban a tisztújítást kellett

elvégeznie, — előbb pedig nem volt megfelelő törvényes szerv, mely e fontos és bonyolult kérdéssel foglalkozhatott volna, — indítványommal most állottam elő, mert az új tanács egyik legfontosabb feladatául tekintem, hogy ezt a kérdést a túlnyomó többségben levő *katolikus hívek megnyugtatóra* mielőbb megoldja. Most három plébánia van üresedésben: a vizivárosi, a józsefvárosi és az ujlaki. Ezek plébánosait *már a katolikus bizottsági tagok szavazatával* fogják megválasztani. Az új plébániák alakítása és az autonóm egyházközségeknek a kegyurral való együttműködés kérdése, valamint a főváros kegyuri terheinek enyhítése a legközelebb összehívandó ankét, illetve az esetleg megalakítandó „kegyuri bizottság“ javaslatától függ.

Meg vagyok győződve — fejezte be érdekes fejtegetéseit Baránszky dr. —, hogy ennek a kérdésnek gyakorlati megoldása mindkét érdekelt félnek: a főváros közönségének és a római katolikus híveknek teljes megelégedésére, a legrövidebb idő alatt be fog következni és ez által *sok kellemetlen vitától fog megszabadulni a közgyűlés*.